

Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu Sonuç Raporu

11 Nisan 2014 tarihinde Mersin Üniversitesi Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi'nin ev sahipliği ile düzenlenen Kuruluş Çalıştayı ile **Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı** kurulmuştur. Söz konusu çalıştayda, kentsel morfoloji alanında çalışma yapan tüm araştırmacıların doğal üyesi olabileceği ağı, ilerideki etkinlik ve organizasyonları yürütmek ve Türkiye'de bu alanda yapılan/yapılacak çalışmaların geliştirilmesi için ağı kurumsal bir kimlikle ileriye taşımak, bu doğrultuda 2015 tarihinde bir ulusal sempozyum yapmak ve bugüne değin Türkiye'de yapılan çalışmalarını derlemek gibi çeşitli kararlar alınmıştır.

Ardından, 3-7 Temmuz 2014 tarihlerinde Porto'da düzenlenen ISUF (International Seminar on Urban Form) Toplantısı'nda, Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı'nın kuruluşu ve çalışmalarına ilişkin tanıtım ve bilgilendirme sunuşları ile ISUF'a üye diğer ulusal ağların yanında Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı da ISUF tarafından tanınmıştır.

Kuruluş Çalıştayı'nda alınan karar uyarınca, 22-23 Ekim 2015 tarihlerinde, Mersin Üniversitesi Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi'nin ev sahipliğinde, Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı'nın ilk sempozyumu "**Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu**" adıyla ve "**Temel Yaklaşımlar ve Teknikler**" teması ile gerçekleştirilmiştir. 19 farklı üniversiteden 56 katılımcının yer aldığı sempozyumda, 35 sunuş yapılmıştır. Sunuşlarda, "**kentsel morfolojide farklı yöntemler ve teknikler**", "**planlama, mimarlık ve tasarım ile kent formu ilişkisi**", "**kentsel büyüme ve çeper kuşaklar**", "**kent formunun tarihi**", "**tipo-morfoloji**", "**mekan dizimi**", "**mekanın değişimi ve aktörler**" alt başlıklarında oldukça özgün ve yeni çalışmalar paylaşılmıştır.

Sempozyum, Mersin Üniversitesi'nden, Tolga Ünlü ve Yener Baş'ın, Mersin'de kentsel mekanın dönüşümünü yaklaşık bir yüzyıllık süreçte değerlendirdikleri "**Mersin'de morfolojik süreçlerin incelenmesi**" başlıklı sunuşlarının yer aldığı bir özel oturum ile başlamıştır. TÜBİTAK tarafından desteklenen, tarihsel-coğrafi yaklaşım ve morfogenetik yöntemin benimsendiği proje kapsamında, araştırmacının ilk aşamasında, üst ölçekte, kentin büyüme örüntüsü çeper kuşak oluşumu ve değişimi süreçleri ve ikinci aşamada, farklı dönemlerde üretilen konut alanlarında parsel ölçeğindeki dönüşüme ilişkin araştırma sonuçları ve değerlendirmeler aktarılmıştır. Söz konusu sunuş ile, Türkiye kentlerinde parsel ölçeğindeki dönüşüme ilişkin kapsayıcı sonuçlar, katılımcılar ile tarihsel-coğrafi yaklaşım ve morfogenetik yöntemin Türkiye kentlerindeki araştırmalarda kullanılmasına yönelik verimli tartışmalar yapılmıştır.

“Kentsel Morfolojide Kuramsal Yaklaşımlar” başlıklı ikinci özel oturumda ise iki farklı yaklaşım ve yöntem üzerinde durulmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi’nden Ayşe Sema Kubat “Kentlerin biçimsel yapısındaki sayısal mantık: mekan dizimi” başlıklı sunuşunda “bir kent okuma yöntemi” olarak tanımladığı mekan diziminin temel ilkelerini ve bu yöntem ile yapılan araştırmalardan örnekleri katılımcılar ile paylaşmıştır. Kubat, mekan dizimi yöntemi ile yapılacak incelemelerin, yaya hareketleri ile fiziksel mekan arasındaki ilişkinin matematiksel yöntemler kullanılarak analiz edilebileceği ve tanımlayabileceğini belirterek, elde edilecek sonuçların plan ve tasarım kararlarının geliştirilmesinde önemli olanaklar sağlayacağını vurgulamıştır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nden Cânâ Bilsel ise “Kent tarihi araştırmalarında mekanbilimsel bir yaklaşım olarak kentsel morfoloji” başlıklı sunuşuyla, uluslararası bağlam içinde geçmişten bugüne Türkiye’de kent tarihi yazımında kentsel morfoloji çalışmalarının katkılarını örnekler üzerinden değerlendirmiştir. Bilsel, Fransız mimar ve sanat tarihçisi Albert Gabriel’in araştırmalarının, Türkiye’de kentsel morfoloji alanındaki öncü çalışmalardan olduğunu belirtmiş, Kemal Ahmet Aru, Doğan Kuban, Gönül Tankut ve Sevgi Aktüre gibi çok sayıda değerli araştırmacının, Türkiye’de kentsel morfoloji çalışmalarının gelişmesine yaptıkları katkı üzerinde durmuştur.

İlk günün son oturumunda kentsel morfolojide farklı yöntem ve yaklaşımlar bir araya gelmiş, sunuşlarda tarihsel-coğrafi, mekansal-analitik ve konfigürasyonel yaklaşımlar ile bu yaklaşımların benimsediği morfogenetik, fraktal ve mekan dizimi yöntemleri tartışılmıştır. Oturumun son sunuşunda paylaşılan “parametrik morfoloji” ile son dönemde ISUF tarafından da gündemde tutulan morfolojik araştırma ile planlama ve tasarım uygulamaları arasındaki ilişkinin kurulmasına yönelik bir çerçeve tartışmaya açılmıştır.

İkinci gün, iki salonda paralel oturumlarla devam eden sempozyumda “Tarihi Kent Merkezlerinde Morfolojik Süreçler”, “Kent Formunun Tarihi”, “Kentsel Büyüme ve Çeper Kuşaklar”, “Kentsel Morfolojide Mekan Dizimi”, “Kentsel Morfoloji, Planlama, Tasarım”, “Kentsel Doku” ve “Mekanın Değişimi ve Aktörler” başlıklı oturumlarda çok sayıda değerli araştırma paylaşılmıştır.

Tüm katılımcıların bir araya geldiği sempozyumun kapanışında yapılan “Değerlendirme Oturumu”nda, Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu’nun iki yılda bir düzenlenmesi yönünde görüş birliğine varılmış, İkinci Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu’nun 2017 ve üçüncüsünün de 2019 yılında yapılması kararlaştırılmıştır.

Değerlendirme Oturumu’nda uzlaşılan bir diğer karar ise Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı’nın örgütlenmesine yönelik olarak, sempozyum

katılımcılarının Ağ'ın doğal üyeleri olmaları ve daha önce Kuruluş Çalıştayı'nda yer alan katılımcılar ile oluşturulan Yürütme Kurulu'nun devam etmesi yönünde olmuştur. Kuruluş Çalıştayı'nda alınan diğer bir karar Sempozyum'da da benimsenmiş, Mersin Üniversitesi Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi'nin yürütmekte olduğu Ağ sekretaryasını sürdürmesi konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Sempozyum Değerlendirme Oturumu'nda, tüm katılımcıların görüşlerini paylaştığı tartışmalarda üzerinde durulan bir diğer önemli başlık da, Türkiye'de kentsel morfoloji araştırma alanının güçlendirilmesi yolunda çalışmalar yapılması olmuştur. Bu doğrultuda ilk aşamada, ağırlıklı olarak İngilizce olan kentsel morfoloji terimlerinin, Türkiye'deki çalışmalarda üzerinde uzlaşılan ortak bir terminoloji ile sürdürülebilmesi için Türkçe karşılıklarının üretilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunun için farklı başlıklarda ortak çalıştaylar ve tartışma gruplarının organize edilmesi, kentsel morfoloji terimlerinin geliştirilmesi yönünde atılabilecek önemli bir adım olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, farklı okullarda verilen kentsel morfoloji derslerinin ortak ya da benzer içeriklere kavuşturulması gerektiği vurgulanmış, öğrencilerin ve genç araştırmacıların kentsel morfoloji alanında yapacağı çalışmaların özendirilmesi ve bu çalışmaların Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı'nın gelecekteki sempozyumlarında yer almasının kentsel morfoloji alanının güçlendirilmesi için önemli bir katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı tarafından birincisi düzenlenmiş olan Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu'nda tartışılan konuların, 2017 ve 2019'da düzenlenecek ikinci ve üçüncü sempozyumlarda zenginleşmesi ve planlama ve mimarlık disiplinlerinin yanı sıra coğrafya, tarih ve arkeoloji gibi disiplinlerden katılımlar ve ortak araştırmalar yapılmasının yeni ve özgün çalışmalara olanak sağlayacağı ve morfoloji çalışmalarını zenginleştireceği üzerinde durulmuştur.